

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата педагогічних наук, доцента
Овчарука Василя Володимировича
на дисертаційне дослідження
Левченка Дмитра Олександровича
**«Педагогічні умови підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до
дослідницької діяльності»**,
подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки

Нині, в умовах реформування системи вищої освіти України, інтеграції до Європейського та світового освітнього простору вищої освіти, а також Концепції Нової української школи особливої актуальності набуває проблема підготовки педагогічних кадрів нового покоління, здатних не лише ефективно здійснювати професійну діяльність, а й активно використовувати дослідницький підхід у розв'язанні професійних завдань.

Сучасна парадигма освіти вимагає підготовки фахівця нового типу — педагога-дослідника, здатного до критичного мислення, аналізу освітнього процесу, впровадження інноваційних технологій та постійного вдосконалення власної професійної діяльності.

Професія вчителя фізичної культури в сучасних реаліях зазнала суттєвих змін. Сьогодні це не лише організатор рухової активності, а фахівець, який безпосередньо впливає на здоров'язбереження, фізичний розвиток та психоемоційне відновлення учнівської молоді (що є критично важливим в умовах воєнного та повоєнного стану в Україні).

Також актуальність теми дисертаційного дослідження значною мірою зумовлюється нормативними документами, які визначають стратегічні напрями розвитку освіти України та акцентують увагу на формуванні дослідницької компетентності майбутніх педагогів. Закони України «Про освіту» та «Про вищу освіту», Національна стратегія розвитку освіти в Україні орієнтують заклади вищої освіти на підготовку конкурентоспроможних фахівців, здатних до безперервного професійного розвитку, інноваційної діяльності, критичного мислення та застосування результатів наукових досліджень у педагогічній практиці.

Особливої значущості проблема набуває в умовах цифрової трансформації освіти, стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та поширення інструментів штучного інтелекту, які істотно змінюють зміст професійної діяльності сучасного педагога. Від вчителя фізичної культури сьогодні вимагається вміння працювати з науковою інформацією, здійснювати аналіз результатів педагогічних досліджень, використовувати цифрові технології для моніторингу фізичного розвитку учнів, оцінювання ефективності освітнього процесу та розроблення інноваційних методик навчання.

Не менш важливим чинником актуалізації дослідження є сучасні виклики, пов'язані з воєнним станом в Україні, необхідністю забезпечення фізичного, психічного та соціального здоров'я дітей і молоді, що суттєво підвищує відповідальність учителя фізичної культури як фахівця, здатного використовувати науково обґрунтовані педагогічні рішення для організації безпечного та ефективного освітнього процесу.

Попри значну кількість наукових праць, присвячених професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури, розвитку їхньої професійної компетентності, педагогічної майстерності та інноваційної діяльності, проблема формування готовності саме до дослідницької діяльності досі залишається досить актуальною. Аналіз сучасної наукової літератури свідчить про відсутність єдиного підходу до визначення структури такої готовності, критеріїв і показників її сформованості, педагогічних умов її розвитку, а також ефективних моделей інтеграції дослідницької діяльності у процес професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до науково-дослідної теми кафедри педагогіки та менеджменту освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (нині кафедра освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка) «Соціально-професійне становлення особистості» (реєстраційний № 0116U003481).

Тему дисертації затверджено на засіданні вченої ради Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 4 від 26 вересня 2022 року).

Формулювання основних понять категорійного апарату дисертації – об'єкта, предмета, мети, гіпотези – дає системне уявлення про обраний аспект роботи, її теоретичні та експериментальні засади достатньо повно визначають традиційну структуру та логіку роботи, основний зміст якої пов'язаний з удосконаленням форм, методів, засобів та технологій розвитку дослідницької компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

Відповідно до логіки дисертаційного дослідження та визначеного наукового апарату розкриваються його основні положення. Автор творчо опрацював досвід знаних фахівців за даним напрямком (О. Ажиппо, І. Бойко, Р. Гуревич, Н. Денисенко, О. Дубасенюк, І. Зязюн, Л. Сущенко, О. Марченко, П. Мороз, В. Ковальчук, Т. Круцевич, О. Тимошенко, Т. Завгородня, Н. Савченко, І. Стражнікова, Дж. Елліотт, Д. Кірк, А. Спарк, Б. Сміт, З. Жуковська, В. Ягупов) і поставив собі основною метою розробити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності.

Вважаємо за потрібне зупинитися на ключових, з точки зору наукової новизни й епістеміологічної цінності, моментах дослідження.

Слід визначити логічний взаємозв'язок у визначенні об'єкта, предмета мети та завдання дослідження. Адекватною є система дослідницьких методів, яка дозволяє вирішити поставлені завдання. Дисертація Левченка Дмитра Олександровича складається із вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (180 найменувань) і додатків, що обумовлено характером проведеного дослідження і повною мірою підпорядковано його меті.

У першому розділі здійснено науковий аналіз проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності, проведено дослідницьку діяльність вчителя фізичної культури як психолого-педагогічної проблеми, визначено структуру та компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності, опрацьовано й обґрунтовано критерії, показники та рівні готовності майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності.

Автор доводить, що дослідницька діяльність вчителя фізичної культури є актуальною психолого-педагогічною проблемою, що зумовлена необхідністю вдосконалення освітнього процесу в умовах реформування української освіти.

Дисертант підкреслює, що готовність майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності є інтегративним утворенням, що включає мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісно-практичний та рефлексивно-особистісний компоненти, які взаємодіють і забезпечують формування дослідницької компетентності.

Нам імпонують здійснені автором дослідження проблеми підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності як психолого-педагогічну проблему в умовах сучасної вищої педагогічної освіти.

Автором вдало обґрунтовано критерії, показники та рівні (низький, середній, високий) сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності.

У другому розділі автор зосередив увагу на розробленні та теоретичному обґрунтуванні педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності.

На основі результатів теоретичного аналізу й констатувального етапу експерименту визначено комплекс педагогічних умов, що забезпечують ефективне формування готовності здобувачів до дослідницької діяльності. Обґрунтовано структурно-функціональну модель підготовки, розкрито її мету, методологічні підходи, принципи, змістові та процесуальні компоненти, а також механізми реалізації в освітньому процесі закладу вищої освіти.

Значну увагу Левченко Дмитро Олександрович приділив характеристиці форм, методів, засобів і технологій навчання, розробленню навчально-методичного забезпечення (спецкурсу, методичних рекомендацій, дослідницьких завдань, рефлексивних практик), спрямованого на формування мотиваційного,

когнітивного, діяльнісного та рефлексивного компонентів готовності майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності.

Розроблена автором структурно-функціональна модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності не лише визначає складові професійної підготовки, а й показує, як ці складові взаємодіють між собою для єдиного результату – сформованої дослідницької готовності молодого педагога.

Принципово важливою властивістю моделі є її динамічність: на відміну від статичної освітньої системи, модель описує процес, що розгортається в часі і передбачає якісні зміни.

Загалом другий розділ має логічну побудову, характеризується цілісністю та створює належне теоретико-методичне підґрунтя для проведення формувального педагогічного експерименту. Визначено, що розроблена Концепція професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у ЗВО до дослідницької діяльності є цілісною системою теоретичних положень, методологічним підґрунтям якої слугують системний, компетентнісний та діяльнісний підходи.

У третьому розділі розкрито організацію експериментального дослідження, представлено результати експериментальної перевірки ефективності запропонованих педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності.

Автор детально висвітлює організацію та етапи педагогічного експерименту, характеризує склад експериментальних і контрольних груп, методику проведення формувального етапу дослідження та особливості впровадження розробленої моделі в освітній процес.

На основі порівняльного аналізу результатів констатувального та контрольного етапів експерименту доведено позитивну динаміку сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності за визначеними критеріями і показниками.

Достовірність результатів підтверджується теоретичним обґрунтуванням проведеного дослідження, валідними методиками, поєднанням кількісного та якісного аналізу отриманих емпіричних даних. Результати дослідження опрацьовано із застосуванням методів математичної статистики, що забезпечує їхню об'єктивність і достовірність.

Загалом третій розділ логічно завершує дослідження та переконливо підтверджує ефективність запропонованих педагогічних умов і авторської моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності.

Особливої уваги заслуговує внесок автора в практичну реалізацію розробленого навчально-методичного забезпечення – сформульовані чотири авторські методичні рекомендації для викладачів ЗВО.

Запропонований у дослідженні комплекс педагогічних умов має достатньо широкий спектр практичного застосування та може бути ефективно інтегрований у

систему професійної підготовки й безперервного професійного розвитку майбутніх і практикуючих учителів фізичної культури.

У дисертації представлено необхідні складники наукової новизни, отримані в процесі дослідження результатів. Аналіз змісту дисертаційного дослідження Левченка Дмитра Олександровича засвідчує, що її автору вдалося на високому науковому рівні досягти поставленої мети та успішно розв'язати поставлені завдання.

Отже, логіка дослідження, послідовність викладу та доказовість положень і висновків – це ті характеристики, які надають дисертаційному дослідженню цілісності, повноти, завершеності. Робота має теоретичне і практичне значення, оскільки одержані в дисертації результати та представлені узагальнення можуть використовуватись у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності.

Висновки в дисертації науково обґрунтовані, виважені та доказові.

Позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертантом результатів, зазначимо окремі дискусійні положення та висловимо деякі зауваження й побажання до змісту роботи:

1. Недостатньо висвітлено міжнародний досвід підготовки майбутніх учителів фізичної культури до дослідницької діяльності. Порівняння із сучасними європейськими моделями посилює теоретичну базу дослідження.

2. Авторська структурно-функціональна модель є достатньо деталізованою, однак недостатньо показано взаємозв'язки між окремими компонентами, а також механізми переходу між етапами її реалізації.

3. Методика статистичної обробки результатів експерименту могла бути представлена ширше. Окрім t-критерію Ст'юдента та величини ефекту, доцільно було б застосувати багатофакторний аналіз або кореляційний аналіз для глибшого обґрунтування отриманих результатів.

4. Доречно було б більше уваги приділити використанню сучасних цифрових технологій та інструментів штучного інтелекту у формуванні дослідницької компетентності майбутніх учителів фізичної культури, оскільки це є актуальним напрямом розвитку сучасної педагогічної освіти.

5. У тексті трапляються окремі повтори теоретичних положень, насамперед при характеристиці педагогічних умов та описі авторської моделі, що дещо перевантажує виклад матеріалу.

Водночас висловлені зауваження не мають принципового характеру і не можуть вплинути на загальну позитивну оцінку роботи та її результати.

Таким чином, проведений аналіз дозволяє стверджувати, що дисертаційне дослідження Левченка Дмитра Олександровича на тему **«Педагогічні умови підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до дослідницької діяльності»** є самостійним і завершеним науковим дослідженням актуальної науково-педагогічної проблеми, відповідає вимогам «Порядку присудження наукових

ступенів», а Левченко Дмитро Олександрович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

Кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри фізичного виховання
Вінницького національного технічного
університету

Василь ОВЧАРУК